

Europees Justitieel Netwerk - België

EUR-Alert! ¹ 2014/2

Inhoud

Overzicht van wetgeving en rechtspraak geselecteerd uit het Publicatieblad van de EU van februari en maart 2014

A. Wetgeving

B. Rechtspraak

Burgerlijk en Gerechtelijk Recht

Handelsrecht, Financieel en Economisch Recht

Arbeidsrecht

Fiscaal recht

Staatsrecht en Bestuursrecht

Milieurecht

---

¹ Het opzet van *EUR-Alert!* en deze publicatie kwamen tot stand dankzij de medewerking van magistraten bij het Hof van Cassatie en van de Belgische leden van het Europees Justitieel Netwerk in burgerlijke en handelszaken (EJN - <http://ec.europa.eu/civiljustice>). *EUR-Alert!* is opgesteld op basis van de selectie van EU wetgeving en rechtspraak voor de Larcier Wetboeken. Magistraten die *EUR-Alert!* niet ontvangen per email, kunnen inschrijven op het adres euralert@gmail.com. De *EUR-Alert!*-themanummers zijn te raadplegen op <http://www.euralert.be>.

Copyright © 2012 *EUR-Alert!*-redactie – Verdere verspreiding voor niet commercieel gebruik toegestaan mits bronvermelding. Alle rechten overigens voorbehouden. De leden van het redactiecomité zijn Amaryllis Bossuyt, Ilse Couwenberg, Beatrijs Deconinck en Ivan Verougstraete.

A. Wetgeving

Kredietovereenkomsten

Richtlijn 2014/17/EU van 4 februari 2014 inzake **kredietovereenkomsten** voor **consumenten** met betrekking tot **voor bewoning bestemde onroerende goederen**, PB L60 van 28 februari 2014, op http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.060.01.0034.01.NLD

Deze richtlijn stelt een gemeenschappelijk kader vast voor

1. bepaalde aspecten van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten inzake overeenkomsten die betrekking hebben op door een hypotheek of op andere wijze gedekt krediet bestemd voor consumenten met betrekking tot voor bewoning bestemde onroerende goederen. Zo is er een verplichting om een beoordeling van de kredietwaardigheid uit te voeren alvorens een krediet toe te kennen.
2. bepaalde prudentiële- en toezichtvoorschriften, waaronder voor het oprichten van en toezicht op kredietbemiddelaars, aangestelde vertegenwoordigers en niet-kredietinstellingen.

Intellectuele eigendom

Richtlijn 2014/26/EU van 26 februari 2014 betreffende het **collectieve beheer** van **auteursrechten** en naburige rechten en de **multiterritoriale licentieverlening** van rechten inzake **muziekwerken** voor het online gebruik ervan op de interne markt, PB L84 van 20 maart 2014

Bij deze richtlijn worden voorschriften vastgesteld die nodig zijn om het goed functioneren van het beheer van auteursrechten en naburige rechten door collectieve beheerorganisaties zeker te stellen. Ook worden hierbij voorschriften vastgesteld voor multiterritoriale licentieverlening door collectieve beheerorganisaties van auteursrechten inzake muziekwerken voor onlinegebruik.

Faillissement

AANBEVELING van de Commissie van 12 maart 2014 inzake een **nieuwe aanpak van faillissement en insolventie**, PB L74 van 14 maart 2014

Deze aanbeveling heeft tot doel ervoor te zorgen dat levensvatbare ondernemingen in financiële moeilijkheden, toegang hebben tot nationale insolventiestelsels waardoor ze zich in een vroeg stadium kunnen herstructureren om hun insolventie te voorkomen, en zodoende de totale waarde voor schuldeisers, werknemers, eigenaren en de economie als geheel te maximaliseren. De aanbeveling heeft eveneens tot doel eerlijke failliete ondernemers in de hele Unie een tweede kans te geven.

Mededingingsrecht

Verordening (EU) nr. 316/2014 van 21 maart 2014 betreffende de toepassing van artikel 101, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie op groepen **overeenkomsten inzake technologieoverdracht**, PB L93 van 28/03/2014, op http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.093.01.0017.01.NLD

Overeenkomsten inzake technologieoverdracht hebben betrekking op het in licentie geven van technologie rechten. Deze overeenkomsten verbeteren gewoonlijk de economische efficiëntie en zijn concurrentiebevorderend, aangezien zij dubbures in onderzoek en ontwikkeling kunnen beperken, de prikkels voor het verrichten van oorspronkelijk onderzoek en ontwikkeling kunnen versterken, vervolginnovatie kunnen aanwakkeren, de verspreiding kunnen vergemakkelijken en tot concurrentie op de productmarkt kunnen leiden. In hoeverre dergelijke efficiëntieverbeterende en concurrentiebevorderende effecten opwegen tegen de eventuele concurrentieverstorende effecten als gevolg van beperkingen die in overeenkomsten inzake technologieoverdracht zijn opgenomen, hangt af van de omvang van de marktmacht van de betrokken ondernemingen en bijgevolg van de mate waarin die ondernemingen concurrentie ondervinden van ondernemingen die over vervangingstechnologieën beschikken, of ondernemingen die vervangproducten vervaardigen.

De Europese Commissie heeft nuttige richtsnoeren uitgebracht voor de toepassing van artikel 101 VWEU op overeenkomsten inzake technologieoverdracht, PB C89 van 28.03.2014, op <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2014:089:FULL&from=NL>

Overheidsopdrachten

Bij Richtlijn 2014/23/EU van 26 februari 2014 betreffende het plaatsen van **concessieovereenkomsten**,

Richtlijn 2014/24/EU van 26 februari 2014 betreffende het **plaatsen van overheidsopdrachten** en tot intrekking van Richtlijn 2004/18/EG

en Richtlijn 2014/25/EU van 26 februari 2014 betreffende het **plaatsen van opdrachten in de sectoren water- en energievoorziening, vervoer en postdiensten** en houdende intrekking van Richtlijn 2004/17/EG,

allen gepubliceerd in PB L94 van 28 maart 2014 (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2014:094:FULL&from=FR>), worden regels vastgesteld betreffende procedures voor aanbesteding door aanbestedende diensten met betrekking tot concessieovereenkomsten/overheidsopdrachten en prijsvragen waarvan de geraamde waarde niet minder bedraagt dan de in deze richtlijnen vastgestelde drempels.

Seizoenarbeid

Richtlijn 2014/36/EU van 26 februari 2014 betreffende de voorwaarden voor **toegang en verblijf van onderdanen van derde landen** met het oog op tewerkstelling als **seizoenarbeider**, PB L94 van 28 maart 2014 (<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2014:094:FULL&from=FR>),

Deze richtlijn bepaalt de voorwaarden voor toegang en verblijf van onderdanen van derde landen met het oog op de tewerkstelling als seizoenarbeider en legt de rechten van seizoenarbeiders vast.

Personenvervoer

Interpretatieve richtsnoeren bij Verordening (EG) nr. 1370/2007 betreffende het **openbaar personenvervoer per spoor en over de weg** (Mededeling van de Commissie), PB C92 van 29 maart 2014

B. Rechtspraak

Burgerlijk en Gerechtelijk Recht

Verordening 805/2004 van 21 april 2004 tot invoering van een Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen

- Artikel 6, lid 1, sub d, van verordening (EG) nr. 805/2004 moet aldus worden uitgelegd dat het niet van toepassing is op overeenkomsten tussen twee niet bedrijfs- of beroepsmatig handelende personen.
(HvJ 5 december 2013, Vapenik, C-508/12)

Verordening 44/2001 van 22 december 2000 en 1215/2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken

- Artikel 2 van verordening (EG) nr. 44/2001 moet aldus worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat een nationale bevoegdheidsregel zoals die van artikel 4 van de Belgische wet van 27 juli 1961 betreffende eenzijdige beëindiging van de voor onbepaalde tijd verleende concessies van alleenverkoop, zoals gewijzigd bij de wet van 13 april 1971 betreffende eenzijdige beëindiging van de verkoopconcessies, wordt toegepast wanneer de verweerder woonplaats heeft in een andere lidstaat dan de lidstaat van de aangezochte rechter.
(HvJ 19 december 2013, Corman-Collins, C-9/12)

- Artikel 5, punt 1, sub b, van verordening nr. 44/2001 moet aldus worden uitgelegd dat de in het tweede streepje van die bepaling neergelegde bevoegdheidsregel voor geschillen over overeenkomsten tot verstrekking van diensten van toepassing is op een vordering in rechte waarmee een in een lidstaat gevestigde verzoeker zich ten aanzien van een in een andere lidstaat gevestigde verweerder beroept op rechten uit een concessieovereenkomst, voor zover de overeenkomst tussen de partijen bijzondere bepalingen bevat inzake de distributie door de concessiehouder van de door de concessiegever verkochte goederen. Het staat aan de nationale rechter om na te gaan of dit in de bij hem aanhangige zaak het geval is.
(HvJ 19 december 2013, Corman-Collins, C-9/12)

- Artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 moet aldus worden uitgelegd dat, ingeval een producent aansprakelijk wordt gesteld voor een gebrekkig product, de plaats van de schadeveroorzakende gebeurtenis de plaats is waar het betrokken product is vervaardigd.
(HvJ 16 januari 2014, Kainz, C-45/13)

- 1. Artikel 71 van verordening (EG) nr. 44/2001 van 22 december 2000 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken moet aldus worden uitgelegd dat het zich ertegen verzet dat een verdrag wordt uitgelegd op een manier die de eerbiediging van de doelstellingen en beginselen die aan deze verordening ten grondslag liggen, niet waarborgt onder ten minste even gunstige voorwaarden als die waarin deze verordening voorziet.

2. Artikel 71 van verordening nr. 44/2001 moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een uitlegging van artikel 31, lid 2, van het Verdrag betreffende de overeenkomst tot internationaal vervoer van goederen over de weg,

ondertekend te Genève op 19 mei 1956, zoals gewijzigd bij het protocol van Genève van 5 juli 1978, volgens welke een vordering tot verkrijging van een negatieve verklaring voor recht of een negatief declaratoir vonnis in een lidstaat niet hetzelfde onderwerp betreft en op dezelfde oorzaak berust als een regresvordering die in een andere lidstaat naar aanleiding van dezelfde schade is ingesteld tussen dezelfde partijen of hun rechtsopvolgers.
(HvJ 19 december 2013, Nipponkoa Insurance, C-452/12)

Handelsrecht, Financieel en Economisch Recht

Richtlijn 2001/29/EG van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij

- 1. Richtlijn 2001/29/EG van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij moet aldus worden uitgelegd dat het begrip „doeltreffende technische voorziening” in de zin van artikel 6, lid 3, van deze richtlijn technische voorzieningen kan omvatten waarbij met name niet alleen de drager met het beschermde werk, zoals de videogame, van een herkenningcode wordt voorzien om het tegen door de houder van het auteursrecht niet toegestane handelingen te beschermen, maar ook draagbare apparaten of spelcomputers waarmee toegang tot deze games wordt verkregen en ze kunnen worden gebruikt.

2. Het staat aan de nationale rechter om na te gaan of andere voorzieningen of niet op spelcomputers geïnstalleerde voorzieningen mogelijk leiden tot een geringere mate van verstoring of beperking van de activiteiten van derden, en tegelijk de rechten van de houder op een vergelijkbare manier beschermen. Daartoe is het relevant om met name rekening te houden met de kosten van de verschillende soorten technische voorzieningen, de technische en praktische aspecten bij de toepassing ervan en de vergelijking van de doeltreffendheid van deze verschillende soorten technische voorzieningen wat de bescherming van de rechten van de houder betreft, met dien verstande dat die doeltreffendheid niet absoluut hoeft te zijn. Het staat tevens aan de verwijzende rechter om het doel te beoordelen van de inrichtingen, producten of onderdelen waarmee die technische voorzieningen kunnen worden omzeild. Dienaangaande zal het bewijs van het gebruik dat derden daarvan daadwerkelijk maken, in het licht van de omstandigheden van het geval, bijzonder relevant zijn. De nationale rechter kan met name onderzoeken hoe vaak deze inrichtingen, producten of onderdelen feitelijk worden gebruikt in strijd met het auteursrecht en hoe vaak zij worden gebruikt voor doeleinden die geen inbreuk maken op dit recht.

(HvJ 23 januari 2014, Nintendo, C-355/12)

- 1. Artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29/EG van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij moet aldus worden uitgelegd dat het plaatsen op een website van aanklikbare links naar werken die op een andere website vrij beschikbaar zijn, geen handeling bestaande in een mededeling aan het publiek vormt.

2. Artikel 3, lid 1, van richtlijn 2001/29 moet aldus worden uitgelegd dat het eraan in de weg staat dat een lidstaat een ruimere bescherming kan bieden aan de houders van een auteursrecht door te bepalen dat het begrip mededeling aan het publiek een groter aantal handelingen omvat dan die waarop deze bepaling betrekking heeft.

(HvJ 13 februari 2014, Svensson, C-466/12)

Richtlijn 89/104/EG van 21 december 1988 en Richtlijn 2008/95/EG van 22 oktober 2008 Merk-aanpassing recht EG-Lidstaten

- Artikel 5, lid 2, van de Eerste richtlijn (89/104/EEG) van 21 december 1988 betreffende de aanpassing van het merkenrecht der lidstaten, moet aldus worden uitgelegd dat de houder van een bekend merk uit hoofde van een geldige reden in de zin van die bepaling verplicht kan worden te tolereren dat een derde een teken dat overeenstemt met dat merk gebruikt voor dezelfde waren als waarvoor dat merk is ingeschreven, indien vaststaat dat dat teken is gebruikt voordat het merk werd gedeponeerd en het gebruik ervan voor dezelfde waren te goeder trouw is. Om na te gaan of dat het geval is, dient de nationale rechter inzonderheid rekening te houden met:

- de inburgering en de reputatie van het teken bij het relevante publiek;
- de mate waarin de waren en diensten waarvoor het teken oorspronkelijk is gebruikt en de waren waarvoor het bekende merk is ingeschreven, gerelateerd zijn, en
- de economische en commerciële relevantie van het gebruik voor die waren van het teken dat overeenstemt met dat merk.

(HvJ 6 februari 2014, Leidseplein Beheer BV, C-65/12)

Richtlijn 96/9/EG van 11 maart 1996 betreffende de rechtsbescherming van databanken

- Artikel 7, lid 1, van richtlijn 96/9/EG moet aldus worden uitgelegd dat in het geval van een onderneming die een dedicated metazoekmachine als die in het hoofdgeding online op internet plaatst, sprake is van hergebruik van het geheel of een substantieel deel van de inhoud van een door voormeld artikel 7 beschermde databank wanneer deze dedicated metazoekmachine:

- aan de eindgebruiker een zoekformulier ter beschikking stelt dat in wezen dezelfde functionaliteiten biedt als het formulier van de databank,
- de zoekopdrachten van de eindgebruikers „realtime” vertaalt naar de zoekmachine van de databank, zodat alle gegevens van deze databank worden doorzocht, en
- aan de eindgebruiker de gevonden resultaten toont in de opmaak van haar website, waarbij de dublures tot één item worden samengevoegd, maar in een volgorde die is gebaseerd op criteria die vergelijkbaar zijn met die welke door de zoekmachine van de betrokken databank worden gebruikt om de resultaten weer te geven.

(HvJ 19 december 2013, Innoweb, C-202/12)

Verordening 6/2002 van 12 december 2001 betreffende gemeenschapsmodellen

- 1. Artikel 7, lid 1, eerste zin, van verordening nr. 6/2002 moet aldus worden uitgelegd dat kan worden geoordeeld dat een niet-ingeschreven model, hoewel het zonder een uitdrukkelijke of stilzwijgende voorwaarde van geheimhouding aan derden is bekendgemaakt, bij een normale gang van zaken niet redelijkerwijs ter kennis kon zijn gekomen van ingewijden in de betrokken sector die in de Europese Unie werkzaam zijn, wanneer het slechts voor één enkele onderneming beschikbaar is gesteld of louter is voorgesteld in de tentoonstellingsruimten van een onderneming die buiten het grondgebied van de Unie is gevestigd, waarbij het aan de rechtbank voor het gemeenschapsmodel staat om dit laatste te beoordelen, rekening houdend met de omstandigheden van de bij haar aanhangige zaak.

- 2. Artikel 11, lid 2, van verordening (EG) nr. 6/2002 van 12 december 2001 betreffende gemeenschapsmodellen moet aldus worden uitgelegd dat kan worden geoordeeld dat een niet-ingeschreven model bij een normale gang van zaken redelijkerwijs ter kennis kon zijn gekomen van ingewijden in de betrokken sector

die in de Europese Unie werkzaam zijn, wanneer afbeeldingen van dit model zijn gedistribueerd aan handelaars die actief zijn in deze sector, waarbij het aan de rechtbank voor het gemeenschapsmodel staat om dit laatste te beoordelen op basis van de omstandigheden van de bij haar aanhangige zaak.

- 3. Artikel 19, lid 2, eerste alinea, van verordening nr. 6/2002 moet aldus worden uitgelegd dat het aan de houder van het beschermde model staat om het bewijs te leveren dat het aangevochten gebruik voortvloeit uit het namaken van dit model. Indien de rechtbank voor het gemeenschapsmodel echter vaststelt dat het feit dat de bewijslast op deze houder van het beschermde model rust, het onmogelijk of uiterst moeilijk kan maken om dit bewijs te leveren, dient zij, teneinde de eerbiediging van het doeltreffendheidsbeginsel te verzekeren, gebruik te maken van alle procedurele middelen die haar door het nationale recht ter beschikking worden gesteld om die moeilijkheid te ondervangen, daaronder begrepen een eventuele toepassing van de regels van het nationale recht die de bewijslast aanpassen of minder zwaar maken.

4. De verjaring en het verval van recht die als verweermiddel aan de krachtens de artikelen 19, lid 2, en 89, lid 1, sub a, van verordening nr. 6/2002 ingestelde vordering kunnen worden tegengeworpen, vallen onder het nationale recht, dat met eerbiediging van de beginselen van gelijkwaardigheid en doeltreffendheid moet worden toegepast.

5. Artikel 89, lid 1, sub d, van verordening nr. 6/2002 moet aldus worden uitgelegd dat de vorderingen tot vernietiging van de inbreukmakende voortbrengselen worden geregeld door het recht, met inbegrip van het internationaal privaatrecht, van de lidstaat waar de handelingen die inbreuk maken of dreigen te maken, zijn verricht. De vorderingen strekkende tot vergoeding van de schade die is voortgevloeid uit de activiteiten van degene die deze handelingen heeft gesteld en strekkende tot verkrijging van informatie over deze activiteiten teneinde die schade te kunnen bepalen, vallen overeenkomstig artikel 88, lid 2, van verordening nr. 6/2002 onder het nationale recht, met inbegrip van het internationaal privaatrecht, van de rechtbank voor het gemeenschapsmodel waarbij de zaak is ingeleid.

(HvJ 13 februari 2014, H. Gautzsch Großhandel, C-479/12)

Verordening 1383/2003 van 22 juli 2003 inzake het optreden van de douaneautoriteiten ten aanzien van goederen waarvan wordt vermoed dat zij inbreuk maken op bepaalde intellectuele-eigendomsrechten en inzake de maatregelen ten aanzien van goederen waarvan is vastgesteld dat zij inbreuk maken op dergelijke rechten

- Verordening (EG) nr. 1383/2003 moet aldus worden uitgelegd dat de houder van een intellectuele-eigendomsrecht op een goed dat aan een in een lidstaat woonachtige persoon wordt verkocht via een verkoopsite op internet in een derde land, op het ogenblik waarop dit goed op het grondgebied van deze lidstaat binnenkomt de bescherming wordt geboden die door voornoemde verordening aan deze houder wordt gewaarborgd louter op grond van de verkrijging van dat goed. Daartoe is niet vereist dat vóór de verkoop voor het betrokken goed tevens een verkoopaanbieding is gedaan aan of reclame is gemaakt bij de consumenten van diezelfde staat.

(HvJ 6 februari 2014, Martin Blomqvist, C-98/13)

Verordening 1346/2000 van 29 mei 2000 betreffende insolventieprocedures

- Artikel 3, lid 1, van verordening (EG) nr. 1346/2000 van 29 mei 2000 betreffende insolventieprocedures moet aldus worden uitgelegd dat de rechters van de lidstaat op het grondgebied waarvan de insolventieprocedure is geopend,

bevoegd zijn om uitspraak te doen over een faillissementspauliana die is gericht tegen een verweerder die zijn woonplaats niet in een lidstaat heeft.
(HvJ 16 januari 2014, Lilly Hertel, C-328/12)

Richtlijn 2009/101/EG van 16 september 2009 strekkende tot het coördineren van de waarborgen, welke in de lidstaten worden verlangd van de vennootschappen in de zin van artikel 54, tweede alinea, EU, om de belangen te beschermen zowel van de deelnemers in deze vennootschappen als van derden, zulks teneinde die waarborgen gelijkwaardig te maken

- 1. De artikelen 12 en 13 van richtlijn 2009/101/EG moeten aldus worden uitgelegd dat zij niet in de weg staan aan een nationale regeling die, in omstandigheden als die van het hoofdgeding, voorziet in vernietiging met terugwerkende kracht van een overeenkomst tot koop van aandelen.
- 2. De artikelen 12, 15, 16, 18, 19 en 42 van de Tweede richtlijn 77/91, zoals gewijzigd bij richtlijn 92/101, en de artikelen 12 en 13 van richtlijn 2009/101 moeten aldus worden uitgelegd dat de aansprakelijkheid waarin is voorzien bij de in het hoofdgeding aan de orde zijnde nationale regeling, niet noodzakelijkerwijs beperkt is tot de waarde van de aandelen op het tijdstip van de geldendmaking van de aanspraak, welke waarde in geval van een genoteerde vennootschap op basis van de beurskoers ervan wordt berekend.

(HvJ 19 december 2013, Alfred Hirmann, C-174/12)

Richtlijn 93/13/EEG van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten

- Artikel 3, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG van 5 april 1993 betreffende oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten moet aldus worden uitgelegd dat:

- het voor een „aanzienlijke verstoring van het evenwicht” niet nodig is dat de kosten die uit hoofde van een contractueel beding ten laste komen van de consument, in verhouding tot het bedrag van de betrokken transactie ernstige financiële gevolgen voor hem hebben, maar reeds voldoende is dat de rechtspositie waarin die consument als partij bij de overeenkomst verkeert krachtens de toepasselijke nationale bepalingen, in voldoende ernstige mate wordt aangetast doordat de inhoud van de rechten die de consument volgens die bepalingen aan die overeenkomst ontleent, wordt beperkt of de uitoefening van die rechten wordt belemmerd dan wel doordat aan de consument een extra verplichting wordt opgelegd waarin de nationale bepalingen niet voorzien;

— het aan de verwijzende rechter staat om, bij zijn beoordeling of er eventueel sprake is van een aanzienlijke verstoring van het evenwicht, alle omstandigheden rond de sluiting van de overeenkomst alsook alle andere bedingen daarvan in aanmerking te nemen, rekening houdend met de aard van het goed of de dienst waarop die overeenkomst betrekking heeft.

(HvJ 16 januari 2014, Constructora Principado, C-226/12)

Richtlijn 2005/29/EG oneerlijke handelspraktijken van 11 mei 2005

- Een handelspraktijk moet worden aangemerkt als „misleidend” in de zin van artikel 6, lid 1, van richtlijn 2005/29/EG („richtlijn oneerlijke handelspraktijken”), wanneer die praktijk ten eerste gepaard gaat met onjuiste informatie of de gemiddelde consument kan bedriegen en ten tweede van dien aard is dat zij de consument ertoe kan brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen. Artikel 2, sub k, van genoemde richtlijn moet aldus worden uitgelegd dat onder het begrip „besluit over een transactie” alle besluiten

vallen die rechtstreeks verband houden met het besluit om een product al dan niet te kopen.
(HvJ 19 december 2013, Trento Sviluppo, C-281/12)

Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU)

Sub artikel 49

- Artikel 49 VWEU, en in het bijzonder het vereiste dat het beoogde doel coherent wordt nagestreefd, moet aldus worden uitgelegd dat het zich verzet tegen een regeling van een lidstaat als aan de orde in het hoofdgeding, die als wezenlijk criterium ter beoordeling of er behoefte is aan de opening van een nieuwe apotheek, een strikte grens van „verder van geneesmiddelen te voorziene personen” oplegt, aangezien de nationale bevoegde autoriteiten niet van deze grens kunnen afwijken om rekening te houden met lokale bijzonderheden.
(HvJ 13 februari 2014, Susanne Sokoll-Seebacher, C-367/12)

Sub artikel 107

- Wanneer de nationale rechterlijke instantie twijfels heeft over de vraag of de betrokken maatregel staatssteun vormt in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU dan wel over de geldigheid of de uitlegging van het besluit tot opening van de formele onderzoeksprocedure, kan zij de Europese Commissie enerzijds om verduidelijkingen verzoeken en kan of moet zij anderzijds overeenkomstig artikel 267, tweede en derde alinea, VWEU een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie van de Europese Unie stellen.
(HvJ 21 november 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12)

- Artikel 107, lid 1, VWEU moet aldus worden uitgelegd dat een regeling strekkende tot volledige compensatie van de meerkosten die voor ondernemingen voortvloeien uit de afnameverplichting van door windkracht opgewekte elektriciteit tegen een hogere prijs dan de marktprijs en welke compensatie wordt gefinancierd door alle eindverbruikers van elektriciteit op het nationale grondgebied, als een met staatsmiddelen bekostigde maatregel dient te worden aangemerkt.
(HvJ 19 december 2013, Association Vent De Colère!, C-262/12)

Sub artikel 108

- Wanneer de Europese Commissie overeenkomstig artikel 108, lid 3, VWEU de in lid 2 van dat artikel vastgestelde formele onderzoeksprocedure heeft geopend ten aanzien van een niet-aangemelde steunmaatregel die reeds ten uitvoer wordt gebracht, is een nationale rechterlijke instantie waarbij een procedure tot staking van de uitvoering van deze maatregel en tot terugvordering van de reeds gedane betalingen is ingeleid, gehouden om alle noodzakelijke maatregelen te nemen teneinde de consequenties te verbinden aan een eventuele niet-nakoming van de verplichting tot opschorting van de uitvoering van die maatregel.
Daartoe kan de nationale rechterlijke instantie besluiten om de uitvoering van de betrokken maatregel op te schorten en de terugvordering van de reeds verrichte gedane betalingen te gelasten. Zij kan ook besluiten om voorlopige maatregelen te gelasten teneinde enerzijds de belangen van de betrokken partijen te beschermen en anderzijds het nuttige effect van het besluit van de Europese Commissie tot opening van de formele onderzoeksprocedure te verzekeren.
Wanneer de nationale rechterlijke instantie twijfels heeft over de vraag of de betrokken maatregel staatssteun vormt in de zin van artikel 107, lid 1, VWEU dan

wel over de geldigheid of de uitlegging van het besluit tot opening van de formele onderzoeksprocedure, kan zij de Europese Commissie enerzijds om verduidelijkingen verzoeken en kan of moet zij anderzijds overeenkomstig artikel 267, tweede en derde alinea, VWEU een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie van de Europese Unie stellen.
(HvJ 21 november 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12)

Sociaal recht

Richtlijn 80/987 van 20 oktober 1980 - Bescherming van de werknemers bij insolventie van de werkgever

- Richtlijn 80/987/EEG van 20 oktober 1980 inzake de bescherming van de werknemers bij insolventie van de werkgever, zoals gewijzigd bij richtlijn 2002/74/EG moet aldus worden uitgelegd dat zij zich niet verzet tegen een nationale regeling die geen loonaanspraken waarborgt die meer dan zes maanden vóór de indiening van een verzoek tot insolventverklaring van de werkgever opeisbaar zijn geworden, ook al hebben de werknemers vóór het begin van die periode een gerechtelijke procedure tegen hun werkgever ingesteld met het oog op de vaststelling en de gedwongen invordering van die aanspraken.
(HvJ 28 november 2013, Maria Albertina Gomes Viana Novo, C-309/12)

Fiscaal recht

WIB

Sub artikelen 134 en 155 WIB 1992

- Artikel 49 VWEU dient aldus te worden uitgelegd dat het zich verzet tegen de toepassing van een belastingregeling van een lidstaat als die welke in het hoofdgeding aan de orde is, die tot gevolg heeft dat een echtpaar dat in die staat woont en zowel in die staat als in een andere lidstaat inkomsten verwerft, daadwerkelijk een bepaald belastingvoordeel verliest als gevolg van de wijze waarop dit voordeel wordt aangerekend, terwijl dit echtpaar dat voordeel wel zou krijgen indien de echtgenoot met de hoogste inkomsten niet zijn volledig inkomen in een andere lidstaat zou verwerven.
(HvJ 12 december 2013, Guido Imfeld, Nathalie Garcet/Belgische Staat, C-303/12)

Richtlijn 2006/112/EG van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van BTW en de door haar ingetrokken Richtlijn 6, 77/388/EEG van 17 mei 1977 BTW, omzetbelasting, uniforme grondslag

- 1. In het kader van een aan de verleggingsregeling onderworpen verrichting in omstandigheden als die van het hoofdgeding verzetten richtlijn 2006/112/EG van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van btw en het beginsel van fiscale neutraliteit zich er niet tegen dat de dienstontvanger het recht wordt ontzegd op aftrek van de btw die hij onverschuldigd aan de dienstverrichter heeft betaald op basis van een verkeerd opgestelde factuur, ook wanneer die fout wegens het faillissement van die dienstverrichter niet kan worden verholpen.
2. Het rechtszekerheidsbeginsel verzet zich niet tegen een bestuurspraktijk van de nationale belastingautoriteiten die erin bestaat om binnen een vervaltermijn een besluit waarbij zij aan de belastingplichtige een recht op aftrek van de btw

hebben toegekend, te herroepen door na een nieuwe controle die belasting en verdragingsrente van hem te vorderen.
(HvJ 6 februari 2014, SC Fatorie, C-424/12)

- 1. Richtlijn 2006/112/EG van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van btw moet aldus worden uitgelegd dat zij zich ertegen verzet dat een belastingplichtige de op de door een dienstverrichter uitgereikte facturen vermelde btw aftrekt wanneer de dienst is verricht, maar niet daadwerkelijk door die dienstverrichter of zijn onderaannemer is verricht, met name omdat laatstgenoemden niet beschikten over het personeel, de materiële middelen en de activa die daarvoor noodzakelijk zijn, de kosten van hun dienstverrichting niet in hun boekhouding zijn gerechtvaardigd of de identiteit van de personen die bepaalde documenten hebben getekend als dienstverrichter, onjuist is gebleken, onder de tweevoudige voorwaarde dat die feiten frauduleus gedrag vormen en het op basis van de door de belastingautoriteiten verstrekte objectieve gegevens vaststaat dat de belastingplichtige wist of had moeten weten dat de handeling waarvoor aanspraak op het recht van aftrek wordt gemaakt, onderdeel was van die fraude, hetgeen door de verwijzende rechter moet worden nagegaan.

2. Wanneer de nationale rechter de verplichting of de mogelijkheid heeft de aan een dwingende regel van nationaal recht ontleende rechtsgronden ambtshalve in het geding te brengen, moet hij dit doen met betrekking tot een dwingende regel van Unierecht zoals de regel volgens welke de nationale autoriteiten en rechterlijke instanties het recht op aftrek van de btw moeten weigeren wanneer op basis van objectieve gegevens vaststaat dat aanspraak op dit recht wordt gemaakt in geval van fraude of misbruik. Het staat aan de nationale rechter om bij de beoordeling van het frauduleuze of oneerlijke karakter van de uitoefening van dat recht op aftrek het nationale recht zoveel mogelijk uit te leggen in het licht van de bewoordingen en het doel van richtlijn 2006/112 om het door deze richtlijn beoogde resultaat te bereiken, wat vereist dat hij, het gehele nationale recht in beschouwing nemend en onder toepassing van de daarin erkende uitleggingsmethoden, binnen zijn bevoegdheden al het mogelijke doet.

3. Richtlijn 2006/112 moet, doordat ingevolge artikel 242 ervan van iedere belastingplichtige in het bijzonder wordt verlangd dat hij een boekhouding voert die voldoende gegevens bevat om de toepassing van de btw en de controle daarop door de belastingdienst mogelijk te maken, aldus worden uitgelegd dat zij zich niet ertegen verzet dat de betrokken lidstaat, binnen de in artikel 273 van die richtlijn vastgestelde grenzen, van iedere belastingplichtige verlangt dat hij dienaangaande alle nationale boekhoudregels naleeft die in overeenstemming zijn met de internationale standaarden voor jaarrekeningen, mits de in die zin vastgestelde maatregelen niet verder gaan dan noodzakelijk is ter bereiking van het doel, de juiste heffing van de belasting te verzekeren en fraude te voorkomen. Dienaangaande verzet richtlijn 2006/112 zich tegen een nationale bepaling volgens welke een dienst als verricht wordt beschouwd op het tijdstip waarop de voorwaarden voor de erkenning van de uit de betrokken verrichting voortvloeiende opbrengsten zijn vervuld.

(HvJ 13 februari 2014, Maks Pen, C-18/13)

- De bepalingen van de Zesde richtlijn (77/388/EEG) van 17 mei 1977 betreffende de harmonisatie van de wetgevingen der lidstaten inzake omzetbelasting — Gemeenschappelijk stelsel van btw: uniforme grondslag, moeten aldus worden uitgelegd dat de door het Hof van Justitie van de Europese Unie in het arrest van 24 oktober 1996, Elida Gibbs (C-317/94), vastgestelde beginselen voor de bepaling van de maatstaf van heffing van de btw niet van toepassing zijn wanneer een reisbureau dat optreedt als tussenpersoon op eigen initiatief en op eigen

kosten aan de eindverbruiker korting verleent op de hoofddienst, die wordt verricht door een touroperator.
(HvJ 16 januari 2014, Ibero Tours, C-300/12)

- De artikelen 2, lid 1, sub a, 14, lid 1, en 73 van richtlijn 2006/112/EG moeten aldus worden uitgelegd dat de fysieke overdracht van een goed aan een koper die op bedrieglijke wijze gebruikmaakt van een betaalkaart om de verkoopprijs te betalen, in omstandigheden als die in het hoofdgeding een „levering van goederen” in de zin van de voornoemde artikelen 2, punt 1, 5, lid 1, 2, lid 1, sub a, en 14, lid 1, uitmaakt, en dat de betaling die een derde in het kader van een dergelijke overdracht op grond van een overeenkomst tussen hem en de leverancier van het goed heeft verricht, waarin deze derde zich ertoe heeft verbonden aan die leverancier de prijs te betalen van de goederen die deze laatste heeft verkocht aan kopers die de verkoopprijs met een dergelijke kaart hebben voldaan, een „tegenprestatie” in de zin van de voornoemde artikelen 11, A, lid 1, sub a, en 73 vormt.
(HvJ 21 november 2013, Dixons Retail, C-494/12)

- De bepalingen van de Achtste richtlijn (79/1072/EEG) van 6 december 1979 betreffende de harmonisatie van de wetgevingen der lidstaten inzake omzetbelasting — Regeling voor de teruggaaf van de belasting over de toegevoegde waarde aan niet in het binnenland gevestigde belastingplichtigen, gelezen in samenhang met de artikelen 38, 171 en 195 van richtlijn 2006/112/EG, zoals gewijzigd bij richtlijn 2007/75/EG, moeten aldus worden uitgelegd dat een in een lidstaat gevestigde belastingplichtige die elektriciteitsleveringen aan in een andere lidstaat gevestigde belastingplichtigen heeft verricht, zich in deze laatste lidstaat op de Achtste richtlijn kan beroepen om teruggaaf van de betaalde voorbelasting te verkrijgen. Dit recht wordt niet uitgesloten door het enkele feit dat hij in die andere staat een voor doeleinden inzake de belasting over de toegevoegde waarde geïdentificeerde fiscale vertegenwoordiger heeft aangewezen.
(HvJ 6 februari 2014, E.ON Global Commodities SE, C-323/12)

- 1. Artikel 133, eerste alinea, sub d, van richtlijn 2006/112 moet aldus worden uitgelegd dat het de lidstaten in omstandigheden als die van het hoofdgeding niet is toegestaan, de dienst die bestaat in het verlenen van het recht op gebruik van het golfterrein dat wordt beheerd door een instelling zonder winstoogmerk die een lidmaatschap aanbiedt, uit te sluiten van de vrijstelling van artikel 132, lid 1, sub m, van deze richtlijn wanneer deze dienst wordt verricht ten behoeve van bezoekers die geen lid van deze instelling zijn.
2. Artikel 134, sub b, van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat de dienst die erin bestaat dat een instelling zonder winstoogmerk die een golfterrein beheert en een lidmaatschap aanbiedt, bezoekers die geen lid van deze instelling zijn, het recht verleent om dit golfterrein te gebruiken, niet van de vrijstelling van artikel 132, lid 1, sub m, van deze richtlijn is uitgesloten.
(HvJ 19 december 2013, The Bridport and West Dorset Golf Club Limited, C-495/12)

- Artikelen 73, 78, eerste alinea, sub a, en 79, eerste alinea, sub c, van richtlijn 2006/112/EG van 28 november 2006 betreffende het gemeenschappelijke stelsel van btw moeten aldus worden uitgelegd dat een heffing die ten goede komt aan de cinematografische en audiovisuele kunsten, in de maatstaf van heffing van de btw over diensten inzake de uitzending van commerciële reclame moet worden opgenomen.

(HvJ 5 december 2013, TVI Televisão Independente SA/Fazenda Pública, gevoegde zaken C-618/11, C-637/11 en C-659/11)

- 1. De artikelen 132, lid 1, sub i, 133 en 134 van richtlijn 2006/112/EG moeten aldus worden uitgelegd dat zij niet eraan in de weg staan dat onderwijsdiensten die voor commerciële doeleinden worden verricht door niet-publieke organisaties, van de btw worden vrijgesteld. Artikel 132, lid 1, sub i, van deze richtlijn verzet zich evenwel tegen een algemene vrijstelling van alle onderwijsdiensten waarbij geen rekening wordt gehouden met de doelstellingen van de niet-publieke organisaties die deze diensten verrichten.

2. Een belastingplichtige kan niet krachtens artikel 168 van richtlijn 2006/112 of de nationale bepaling ter uitvoering van dit artikel aanspraak maken op recht op aftrek van de voldane voorbelasting indien zijn in een later stadium verrichte onderwijsdiensten wegens een nationale vrijstelling die in strijd is met artikel 132, lid 1, sub i, van deze richtlijn, niet aan de belasting over de toegevoegde waarde zijn onderworpen.

Deze belastingplichtige kan evenwel, om te vermijden dat die vrijstelling op hem wordt toegepast, aanvoeren dat zij onverenigbaar is met artikel 132, lid 1, sub i, van richtlijn 2006/112, wanneer hij, zelfs rekening houdend met de beoordelingsvrijheid die deze bepaling aan de lidstaten toekent, objectief gezien niet kan worden aangemerkt als een lichaam met soortgelijke doeleinden als een publiekrechtelijke onderwijsinstelling in de zin van deze bepaling, hetgeen de nationale rechter dient na te gaan.

In dit laatste geval zullen de onderwijsdiensten die door die belastingplichtige worden verricht, aan de belasting over de toegevoegde waarde onderworpen zijn en zal hij gerechtigd zijn om de voldane voorbelasting af te trekken.

(HvJ 28 november 2013, Akademia Biznesu, C-319/12)

- Een belastingplichtige kan niet krachtens artikel 168 van richtlijn 2006/112 of de nationale bepaling ter uitvoering van dit artikel aanspraak maken op recht op aftrek van de voldane voorbelasting indien zijn in een later stadium verrichte onderwijsdiensten wegens een nationale vrijstelling die in strijd is met artikel 132, lid 1, sub i, van deze richtlijn, niet aan de belasting over de toegevoegde waarde zijn onderworpen.

Deze belastingplichtige kan evenwel, om te vermijden dat die vrijstelling op hem wordt toegepast, aanvoeren dat zij onverenigbaar is met artikel 132, lid 1, sub i, van richtlijn 2006/112, wanneer hij, zelfs rekening houdend met de beoordelingsvrijheid die deze bepaling aan de lidstaten toekent, objectief gezien niet kan worden aangemerkt als een lichaam met soortgelijke doeleinden als een publiekrechtelijke onderwijsinstelling in de zin van deze bepaling, hetgeen de nationale rechter dient na te gaan.

In dit laatste geval zullen de onderwijsdiensten die door die belastingplichtige worden verricht, aan de belasting over de toegevoegde waarde onderworpen zijn en zal hij gerechtigd zijn om de voldane voorbelasting af te trekken.

(HvJ 28 november 2013, Akademia Biznesu, C-319/12)

Staatsrecht en Bestuursrecht

Handvest van de grondrechten van de Europese Unie

- Artikel 27 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, alleen of gelezen in samenhang met de bepalingen van richtlijn 2002/14/EG van 11 maart 2002 tot vaststelling van een algemeen kader betreffende de informatie en de raadpleging van de werknemers in de EG, moet aldus worden uitgelegd dat dit

artikel van het Handvest, wanneer een nationale bepaling ter uitvoering van deze richtlijn, onverenigbaar is met het recht van de Unie, niet kan worden ingeroepen in een geding tussen particulieren teneinde die nationale bepaling buiten toepassing te laten. (HvJ 15 januari 2014, Association de médiation sociale, C-176/12)

Verdrag betreffende de Europese Unie

Sub artikel 4, lid 3 VEU

- 1. Wanneer de nationale rechter uitvoering geeft aan een beschikking van de Europese Commissie waarbij een steunregeling onrechtmatig en onverenigbaar met de interne markt is verklaard en de terugvordering van de betrokken steun is gelast maar waarin de individuele begunstigden van deze steun niet zijn aangeduid en de precieze terug te betalen bedragen niet zijn bepaald, is hij weliswaar gebonden aan deze beschikking, maar niet aan de standpunten die de Europese Commissie in het kader van de uitvoering van deze beschikking heeft geuit. In het licht van het in artikel 4, lid 3, VEU verankerde beginsel van loyale samenwerking dient de nationale rechter deze standpunten echter wel in aanmerking te nemen als beoordelingsfactoren in het kader van het bij hem aanhangige geding.

2. Ingeval de Europese Commissie in haar beschikking waarbij zij een steunregeling onrechtmatig en onverenigbaar met de interne markt heeft verklaard, de individuele begunstigden van de betrokken steun niet heeft aangeduid noch de exacte terug te betalen bedragen heeft vastgesteld, mag de nationale rechter bij de vaststelling van de precieze bedragen van de terug te vorderen steun concluderen — zonder dat hij de geldigheid van de beschikking van de Europese Commissie of de verplichting tot terugbetaling van de betrokken steun ter discussie stelt — dat het terug te betalen bedrag gelijk is aan nul, wanneer dit voortvloeit uit de berekeningen die hij heeft uitgevoerd op basis van alle relevante gegevens die hem ter kennis zijn gebracht. (HvJ 13 februari 2014, Mediaset, C-69/13)

Milieurecht

Richtlijn 2008/98/EG van 19 november 2008 betreffende afvalstoffen

- 1. De bepalingen van verordening (EG) nr. 1013/2006, juncto artikel 16 van richtlijn 2008/98/EG van 19 november 2008 betreffende afvalstoffen, moeten aldus worden uitgelegd dat:

- deze bepalingen een lokaal lichaam toestaan om de met inzameling van afval op zijn grondgebied belaste onderneming ertoe te verplichten, het gemengd stedelijk afvoer, ingezameld bij particuliere huishoudens en in voorkomend geval bij andere producenten, te vervoeren naar de meest nabijgelegen, daartoe geschikte installatie die is gelegen in dezelfde lidstaat als dit lichaam.

- deze bepalingen een lokaal lichaam niet toestaan om de met inzameling van afval op zijn grondgebied belaste onderneming ertoe te verplichten, het op zijn grondgebied geproduceerde industrieel afval en bouwafval te vervoeren naar de meest nabijgelegen, daartoe geschikte installatie die is gelegen in dezelfde lidstaat als dit lichaam, voor zover dit afval is bestemd voor nuttige toepassing, indien de producenten van dit afval verplicht zijn dit afval aan deze onderneming of rechtstreeks aan deze installatie te leveren.

2. De artikelen 49 VWEU en 56 VWEU zijn niet van toepassing op een situatie als in het hoofdgeding, die zich in al haar aspecten in één enkele lidstaat afspeelt. (HvJ 12 december 2013, Ragn-Sells, C-292/12)